

הצעה לתכנית לימודים שנתית – ספר ויקרא

ספר ויקרא עוסק בדרך ההתקרבות של האדם לקב"ה – בקדושה, בטהרה ובכפרה. בחלקו הראשון של הספר – עבודת ה' במשכן, ובו דיני הקרבנות, והקדשת אהרן ובניו לכהונה. בהמשך – פרושות הטהרה והכפרה - מטומאות ונגעים שונים ועד לכפרה הכללית של הכהן הגדול "מטמאת בני ישראל ומפשעיהם...אחת בשנה". במקביל לקדושת הכוהנים מצטווים כל ישראל בחיי קדושה, המתבטאים בהבדלה מן העמים – בדיני מאכלות, בחוקי העריות, ובמצוות רבות המיישמות את הקדושה בהתנהגות היום-יומית, כנא' בפרק יט: "קדושים תהיו". זמן משמעותי מוקדש להוראת פרק יט, המהווה תשתית מרכזית וחשובה בבנין האישיות התורנית והערכית של תלמידינו. בחלקו האחרון של הספר קדושת הזמן והמקום: "מקראי קדש" - במעגל השנה; וקדושת ארץ ישראל - על דיני השמיטה, היובל וגאולת הנחלות הנוהגים בה.

התכנית השנתית נועדה לתת מענה למורה לאחר שלב ההכנה של תוכן הפרקים הנלמדים, כאשר הוא נדרש לבחור את התכנים אותם יציע בפני התלמידים. מספר השעות השנתי – מוגבל, והתכנים - רבים. התכנית השנתית מציעה חלוקה שנתית של שעות הנוגעת בכל הנושאים בספר, כאשר רמת הפירוט משתנה בהתאם לנושא ובהתאמה לגיל.

כז	כה-כו	כא-כד	יט	יא-יח	א-י	
סיום (2)	ארץ ישראל שמיטה, יובל ודיני הגאולה (10)	קדושת האדם והזמן (10)	"קדושים תהיו", פרק המצוות (18)	"והתקדשתם" – ההבדלה, הטהרה והכפרה (16)	הקרבנות וחניכת הכהנים לעבודתם (18)	רש"י (5)

בתכנית – יחידות פסוקים הנלמדים כסדר (הפסי' המודגשים בלבד) - התלמידים לומדים את התכנים מתוך קריאה ולימוד פסוק אחר פסוק. ביחידות אלו הבאנו פרטי תוכן מרכזיים, המהווים את בסיס היחידה. המורה מוזמן להוסיף עליהם על פי שיקול דעתו; להעמיק ולהרחיב בידיעות, במסרים, ובמיומנות – במסגרת הזמן העומד לרשותו.

יחידות פסוקים המוצגים באופן כללי – (הפסי' אינם מודגשים) - המורה מציג את נושא הפסוקים, פעמים כמשפט מקשר בלבד, ופעמים תוך הפניה לפסוקים/פסוקים מסוימים.

לדוגמה:

דיבורי המתחיל ברש"י	תכנים מרכזיים והדגשים	פרק	נושא
<div style="border: 1px solid black; padding: 5px; width: fit-content;"> הצגה כללית של נושא, והפניה לפרטים מסוימים </div>	א-ב פתיחה – קישור למעשה המשכן בחומש שמות; הקריאה למשה; הקרבן, מאלו בע"ח בא הקרבן	א	קרבנות נדבה: (5-6)
	ג-ט קרבן עולה (הבקר), קרבן נדבה; מטרת הקרבן – להתקרב ולהתכפר; האדם מביא את קרבנו וסומך עליו; לאחר השחיטה- הכהנים זורקים הדם, ומקטירים האברים על המזבח; העולה – כולו לה' – "והקטיר הכהן את הכל"		עולה
	בנוסף לעולת הבקר ישנה אפשרות להביא עולה מן הצאן, או מן העוף (פסי' י-יז)		
	מושגים: קרבן; קרבן נדבה; עולה; אשה לדי'; תמים		

בנוסף – עמודת דיבורי המתחיל ברש"י, הכלולים בהוראת היחידה. (מלבד זאת – יוחדו שעות בתכנית השנתית לשלב ההכרות עם דמותו של רש"י, כתב רש"י ואופי פירושו).

בעמודה השמאלית - נקודות והצעות למורה. אלו הצעות, מהן יוכל המורה לבחור ולהשתמש בהוראת היחידה לפי שיקול דעתו. אנו מזמינים מורים להעשיר עמודה זו בהצעותיהם.

ספר ויקרא פרקים א - יח

נקודות והצעות למורה	ד"ה רש"י	תכנים מרכזיים והדגשים	פרק	נושא
<p>עיקר דיני הקרבנות יילמדו בפרשת ויקרא (פרקים א-ה). פסוקי מפתח מפרשת צו (פרקים ו-ז) ישמשו לחזרה ולסיכום לימוד המשל, ופענוח הנמשל, ויק"ר, א - "משל למלך שצוה את עבדו..."</p> <p>לעמוד על הקשר בין המילה קרבן ובין השורש קר"ב, כדברי הרמב"ם "כי בו, בקרבן, יתקרבו בני האדם אל ד'"</p> <p>"כי, אם" - במשמעות של רשות.</p> <p>קישור לתפילת העמידה: "והשב את העבודה..."</p> <p>"חוקת עולם" - מושג החוזר במצוות התורה ובספר ויקרא</p>		<p>א-ב פתיחה - קישור למעשה המשכן בחומש שמות; הקריאה למשה; הקרבן, מאלו בע"ח בא הקרבן</p> <p>ג-ט קרבן עולה (הבקר), מטרת הקרבן – להתקרב ולהתכפר; האדם מביא את קרבנו וסומך עליו; לאחר השחיטה - הכהנים זורקים הדם, ומקטירים האברים על המזבח; העולה – כולו לה' - "והקטיר הכהן את הכל" י-ז: בנוסף לעולת הבקר ישנה אפשרות להביא עולה מן הצאן, או מן העוף</p> <p>מושגים: קרבן; קרבן נדבה; עולה; אשה לד'; תמים</p>	א	<p>פתיחה וקרבנות נדבה (5-6)</p> <p>עולה</p>
<p>אפשר להמחיש את פעולת הקמיצה, הדורשת מיומנות רבה וכן את העובדה כי גם המנחה היא קרבן, שחלק ממנה מוקטר על המזבח.</p> <p>"ונפש כי תקריב" – בהמשך לרש"י, להרחיב את הדיון בערכם של הכוונה והמאמץ במצוות בכלל; להביא דוגמאות בהם הכוונה וההשתדלות משמעותיים על אף שהערך הכספי נמוך. (מתקשר גם לנאמר בפרק הקודם על עולת העוף, הפחותה בערכה הכספי).</p> <p>אפשר לקשר לזמירות שבת "השומר שבת לא-ל ירצו כמנחה על מחבת"</p>	<p>ב, א: "ונפש כי תקריב" העני המקריב מנחה כאילו הקריב נפשו.</p>	<p>א-ג: מנחה (סלת) - קרבן צומח המובא מסולת, שמן ולבונה. החלק הנקמץ עולה למזבח והנותר - לכוהנים</p> <p>ד-י: צורות נוספות של עשיית מנחה</p> <p>יא-יג: מדיני המנחה – איסור חמץ ודבש, "ברית מלח" יד-טז: "מנחת ביכורים" היא - קרבן העומר, מנחת ציבור המובאת בראשית הקציר</p> <p>מושגים: מנחה; סלת; לבונה; קמיצה; "אחד המרבה ואחד הממעיט"</p>	ב	<p>מנחה</p>
<p>להשוות לקרבן העולה בפרק א ("והקריב הכהן את הכל"), ולהבחין כי בשלמים יש פירוט רב. מתוך כך לעמוד על ההבדל: מקרבן השלמים עולים רק חלקים למזבח, " שמטילים שלום בין המזבח הבעלים והכהן".</p> <p>לאחר לימוד קרבן שלמים אפשר למיין ולהשוות את הפרטים שלמדנו באמצעות טבלה: קרבן מן החי – לעומת מן הצומח; בין העולה כליל לבין</p>	<p>ג, א: "שלמים": שמטילים שלום בעולם</p>	<p>א-ה: קרבן שלמים (בקר): הבעלים מביא את קרבנו וסומך; לאחר השחיטה הכהנים זורקים הדם ומקטירים חלקים על המזבח</p> <p>(ו-יז) האפשרות להביא מהצאן: כבשים ועזים</p>	ג	<p>שלמים</p>

<p>המתחלק בין כולם וכדו'. המידע שבטבלה יוסיף ויצטבר עם הוראת קרבנות החובה.</p>			
<p>להפנות <u>לסדר</u> הצגת החוטאים: המנהיגים הרוחניים, המנהיג המדיני ואנשי העם. המשתמע מסדר זה - אחריות ההנהגה: המנהיגים נזכרים תחילה גם כדגם להתנהגות ראויה וגם בשל אחריותם כלפי העם. ראשונים הם הכהן הגדול והסנהדרין, האמורים לפסוק וללמד את העם, ואם הם טועים – הם מחטיאים את העם כולו. ועוד: הכול שווים לפני ד', כוהנים, מלכים, שופטים ופשוטי עם.</p> <p>לשקול להציג לתלמידים את פירוש רמב"ן לחטא המלך: על המלך אין מורא בני אדם אך יש עליו חובה של יראת ה'.</p> <p>פרקים אלו נלמדים בד"כ בסמוך לעשרת ימי תשובה ומתקשרים לימי הרחמים והסליחות - לרצון ולאפשרות לתקן את המעשים הלא טובים.</p>	<p>י, יג "עדת ישראל" הוראת הסנהדרין</p> <p>י, כב "אשר נשיא יחטא" שבח המכיר בחטאו</p>	<p>א-ב: קרבן חטאת בא על חטא – איסור לא תעשה (איסור חמור, שזדונו כרת) הנעשה בשגגה;</p> <p>ג-לד: סוגי החוטאים המביאים קרבן: כוהן גדול ("הכהן המשיח"), סנהדרין ("עדת ישראל"), מלך ("אשר נשיא יחטא"), יחיד ("נפש אחת... מעם הארץ").</p> <p>לה: "וכפר עליו הכהן על חטאתו אשר חטא ונסלח לו" - הדגשת ממד התיקון באמצעות פסוק הסיום של חטאת היחיד; הכפרה והסליחה.</p> <p>מושגים: קרבן חובה; חטאת; שגגה; כפרה;</p>	<p>ד</p> <p>קרבנות חובה (3-4)</p> <p>חטאת</p>
		<p>א-יג: סוג נוסף של קרבן חטאת הוא קרבן "עולה ויורד", המובא על מספר חטאים מסוימים. ערכו משתנה לפי היכולת הכספית של החוטא</p>	<p>ה</p>
<p>בהסבר המושג מעילה אפשר לתת דוגמה שכבר נלמדה בשנה שעברה – חטא עכן אשר לקח משלל יריחו שהוקדש לה' (יהושע י, א)</p> <p>להראות בטבלה את החטא הכפול: כלפי אדם וכלפי שמים, ולפיכך חובה גם להחזיר את הגזילה/אבידה, וגם להביא קרבן אשם. מתוך כך אפשר לפתח את השיח עם התלמידים הן על ההקפדה ברכוש הזולת, והן ההקפדה בכבוד שמים (חומרת השבועה).</p>	<p>ה, כג "כי יחטא ואשם" ההכרה בחטא ותיקון העוול קודמים להבאת הקרבן</p>	<p>יד-טז אשם מעילות – מי שנהנה בשוגג מן ההקדש (שימוש בכלים או אכילה) מחויב להשיב להקדש קרן + חומש. בנוסף לכך מחויב בקרבן אשם יז-יט: אשם תלוי - מובא על ידי מי שמסופק אם חטא בחטא חמור שעונשו כרת</p> <p>כ-כו: אשם גזילות - הגוזל את חברו, ומכחיש זאת בשבועת שקר, מחויב להשיב קרן + חומש לנגזל. בנוסף לכך מחויב בקרבן אשם</p> <p>מושגים: קרבן אשם; קרן וחומש; מעילה</p>	<p>ה</p> <p>אשם</p>
<p>תרומת הדשן היא סילוק כמות של אפר מראש המזבח והנחתה על רצפת המשכן/עזרה) ובה נפתחה עבודת היום מדי בקר במקדש (יומא, פרק ב). גם הפעולות שיכולות להיראות פחותות – נצרכות ונעלות מאד.</p>		<p>א-ו: "תורת העולה" – להקטיר החלבים והאברים עד הבקר; מצות תרומת הדשן; מצוות "אש תמיד" על המזבח "תורת המנחה", כיצד יש לטפל בקרבן מנחה (פס' ז-יא).</p>	<p>ו</p>

<p>"מנחת חינוך" - להמחיש את ההתרגשות והייחוד של יום הכניסה לתפקיד, הבא לאחר שנות הכנה והתלמדות</p>		<p>יב-טז : מנחות מיוחדות המובאות על ידי כהנים : מנחת חינוך - המובאת על ידי כהן הדיוט ביום שנחנך לעבודה ומנחת חביתין - המובאת על ידי הכהן הגדול בכל יום – "מחציתה בבקר ומחציתה בערב" יח-כב : "תורת החטאת" מושגים : "תורת"; תרומת הדשן; "אש תמיד"; "מנחת חינוך"</p>	<p>תורת הקרבנות לאהרן ולבניו (2)</p>
<p>לשוב ולהדגיש כי הבעלים אוכל מקרבן השלמים, שזהו ההבדל הבולט ביותר בינו לבין הקרבנות האחרים. כעת נוכל לשוב ולהראות כי רק בקרבנות הקודמים נאמר בתורה: "קדש קדשים" (פרק י פסוקים י, יח פרק י פס' א). קרבן השלמים הוא "קדשים קלים" חזרה קצרה על סוגי הקרבנות; השמעת שיר בנושא "והשב את העבודה"</p>	<p>י, יב: "אם על תודה יקריבנו" ארבעת מביאי התודה</p>	<p>א-י: "תורת האשם" ודינים שונים יא-יח: תורת זבח השלמים: שלמי תודה טעונים "חלות מצות" ו"חלות חמץ", ונאכלים ליום ולילה. שלמי נדר ונדבה (שלמים רגילים)- אינם טעונים חלות ונאכלים לשני ימים ולילה (שביניהם); איסור פיגול (אכילה לאחר הזמן) כב-כז: איסור אכילת חלב ודם כט-לד: המתנות לכהן מזבח השלמים הם חזה ושוק לה-לח: פסוקי סיום תורת הקרבנות לכהנים ולעם מושגים: קדשי קדשים; קדשים קלים; שלמים; תודה; פיגול</p>	<p>?</p>
<p>שיעור חזרה וסיכום – תורת הקרבנות</p>			
<p>לקשר לספר שמות פרקים כח-כט, להשוות בין הלבשת הבגדים המיוחדים לאהרן, הכהן הגדול (פס' ז-ט), לבין בניו הנחנכים גם הם לעבודה (פס' יג). ניתן לעשות טבלה קצרה על פס' ב – הדברים שמשא לוקח, ובמהלך השיעור למלא מה נעשה עם כל אחד. להסביר את הביטוי ימי המילואים במשמעות של חניכה לתפקיד על פי פס' לג: "כי שבעת ימים ימלא את ידכם"</p>	<p>ה, לו: "ויעש אהרן ובניו" להגיד שבחם של אהרן ובניו הכהנים, על המילוי הדקדקני של ההוראות</p>	<p>א-יג: הקדשת הכהנים לעבודתם בשבעת ימי המילואים נעשית בכל יום "פתח אהל מועד"; משה חונך את הכהנים לעבודה על ידי רחיצה (טבילת הגוף), משיחה, הלבשת בגדים והקרבנות קרבנות; בימים אלו אהרן ובניו הם מביאי הקרבן והסומכים, ומשה הוא המקריב. גם כלי המשכן מתקדשים בשמן המשחה. התורה מפרטת את מעשה הקרבנות בימי המילואים,</p>	<p>שבעת ימי המילואים ח</p>

<p>להרחיב במשמעות וההתרגשות המלווים את רגעי החניכה והכניסה לתפקיד, ההכנות והמעמד הכרחיים לכניסת הכוהנים לתפקידם, הכרוך באחריות וזהירות גדולה - כלפי שמים וכלפי הציבור. ניתן לתת לתלמידים להכין ברכה לכהנים, המתאימה לרגעים הללו</p>		<p>החוזרים על עצמם בכל יום משבעת הימים. מיוחד הוא האיל השני, "איל המילואים", שמדמו מזים על הכוהנים ומבשרו הם אוכלים (פסי יד-לב)</p> <p>לג-לו: עבודה זו נעשית יום אחר יום, במשך שבעה ימים בהם הכוהנים מתחנכים לעבודה. בימים אלו אסור לכוהנים לצאת מ"פתח אהל מועד"</p> <p><u>מושגים:</u> ימי המילואים; משיחה</p>	<p>(2)</p>
<p><u>מיפוי בטבלה:</u> מביאי הקרבנות ושמות הקרבנות ביום השמיני (בעבודה עצמית או במליאת הכיתה). עוד הזדמנות לחזרה על מקצת הקרבנות שנלמדו בפרשת ויקרא (למידה מצטברת).</p> <p>איתור הקרואים (פסי א) לטקס חנוכת המשכן (לאיתור שמות בני אהרן ניתן לדפדף לשמות פרק כח), הכנת הזמנה לטקס המיוחל מזה זמן רב</p> <p>הדגשת השמחה והציפיה ביום השמיני, יום חנוכת המשכן: "אותו היום הייתה שמחה לפני הקדוש ברוך הוא כיום שנבראו בו שמים וארץ" (תלמוד בבלי, מגילה, דף י עמ' ב).</p> <p>לתת לתלמידים לזהות בפס' ח-כא את סדר הביצוע של הקרבת הקרבנות: קרבנות אהרן, ולאחר מכן קרבנות העם</p>	<p><u>ט, א:</u> "ולזקני ישראל" להודיע שאהרן החל בתפקידו על-פי צו ה', ולא ביוזמתו</p> <p><u>ט, ד:</u> כי היום ה' נראה אליכם" מטרת הקרבנות להשרות השכינה</p> <p><u>ט, כב ויברכם</u> מהי הברכה?</p> <p><u>ט, כג: ויצאו ויברכו את העם</u> מהי הברכה; משה המפגין ענווה ביחס לאהרן</p>	<p>א-ז: פתיחה – קישור "היום השמיני" לשבעת ימי המילואים שקדמו לו; התכנסות כל העם פתח אהל מועד; מטרת הכינוס והבאת הקרבנות "כי היום ה' נראה אליכם" ; מביאי הקרבנות – אהרן והעם, וסוגי קרבנותיהם</p> <p>ח-כא: מעשה הקרבנות - ביום השמיני ההקרבה על ידי אהרן ובניו, ולא על ידי משה; אהרן מקריב את קרבנותיו, ולאחר מכן קרבנות העם</p> <p>כב-כד: ברכת אהרן לעם - ברכת כוהנים; ברכת משה ואהרן לעם; התגלות כבוד ה' - ותגובת העם: "ויִרְאוּ וַיִּפְּלוּ עַל פְּנֵיהֶם".</p>	<p>ט</p> <p>היום השמיני ומות בני אהרן</p> <p>(4)</p>
<p>קישור לקינות- "וַאֲחֵיכֶם כָּל בֵּית יִשְׂרָאֵל יִבְכוּ אֶת הַשְּׂרָפָה אֲשֶׁר שָׂרַף ה'" (פסי ו) מסיים רבות מן הקינות הנאמרות בט' באב ע"פ נוסח עדות המזרח.</p> <p>"ויִדַּם אֶהְרֹן" (פסי ג): אפשר להסביר לתלמידים על-פי פירוש רמב"ן: "שהיה בוכה בקול-ואז שתק".</p> <p>לקשר להלכה לדורות הנובעת מאיסור זה: ברכת כוהנים (נשיאת כפיים)</p>		<p>א - ג: המעשה – אש זרה, אש חולין (החטא) – ותוצאתו. "בִּקְרָבֵי אֶקְדָּשׁ": ה' מתקדש בעבודתם של הכוהנים העוסקים בעבודת המשכן. הם הקרובים אליו ביותר ולפיכך חייבים להקפיד ביותר על צו הקב"ה. תגובת אהרן למות בניו - "ויִדַּם אֶהְרֹן".</p> <p>ד-ה: קבורת בני אהרן</p> <p>ו - ז: איסור האבלות לאהרן ובניו הנותרים, והסיבה: המשך חובת העבודה במשכן בהיעדר כוהנים אחרים באותו הזמן. העם הוא שיתאבל על מות בני אהרן.</p>	<p>י</p>

<p>נאמרת בתפילת שחרית ומוסף בלבד, בצלילות הדעת.</p>		<p>ח-יא: איסור שתיית שכר – צו לכוהנים לדורות - "חֲקַת עוֹלָם לְדֹרֹתֵיכֶם"; תפקיד הכהנים: "וּלְהַבְדִּיל בֵּין הַקֹּדֶשׁ וּבֵין הַחֵל וּבֵין הַטְּמֵא וּבֵין הַטְּהוֹר" - "להורות לישראל הטמא והטהור" - שיזהרו בהם" (רמב"ן), ובכך גם למנוע חטא ומכשול כגון אש זרה.</p> <p>יב-כ: המשך עבודת הקרבנות ביום השמיני לאחר מות נדב ואביהוא</p>		
<p>שיעור חזרה וסיכום – ימי המילואים</p>				
<p>להשתמש בהמחשות – איורים/מצגות בפרק זה - להכרת בעלי החיים הרבים המוזכרים בו ולהבנת סימני הטהרה השונים בכ"א מסוגי בעלי החיים (בהמות, דגים, עופות, שרץ העוף ושרץ הארץ)</p> <p>רש"י מביא שמות והסברים לבעלי החיים הנזכרים בפסוקים. (פס' כ, פס' מב)</p> <p>אין בפרקנו אזכור של עופות המותרים באכילה (אזכור כללי להיתר אכילת עופות טהורים – בספר דברים, יד כ: "כָּל עוֹף טְהוֹר תֹּאכְלוּ").</p> <p>האיסור על חרקים (שרץ העוף) נזכר פעמיים, בפתחת הפסקה ובסיומה (פס' כ, כגד), מכיוון שהחרקים מצויים ביותר ולכן יש צורך באזהרה יתירה (רש"י).</p> <p>הקשר בין הציווי ובין הייעוד "והתקדשתם", רעיון ההבדלה והקדושה כנושא מרכזי בחומש ויקרא. לתת דוגמאות רלוונטיות לשמירה על כשרות המייחדת את בני ישראל;</p> <p>דפדוף לאחור לפרק 2 פס' י, כחלק מן הלמידה המצטברת.</p>		<p>פתיחה - פס' א-ב: "דַּבְּרוּ אֶל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל": שלא כמו בפרקים ו-י, שבהם הדיבור של ה' היה מכוון לאהרן ולבני הכהנים.</p> <p>ג - ח: <u>בהמות</u> - סימני הטהרה: מפריסת פרסה ושסעת שסע, מעלת גרה; ארבע דוגמאות לחיות טמאות (סימן אחד מבין השניים); כל החיות הטהורות – מעלות גרה (ניזונות מצמחים בלבד ואינן חיות טורפות).</p> <p>ט-יב: <u>בעלי חיים במים</u> - הכתוב מציג את שני הסימנים, סנפיר וקשקשת, ללא דוגמאות.</p> <p>יג-יט: <u>עופות אסורים</u>. הכתוב מציין שמות בלבד ללא סימנים</p> <p>כ - כג: <u>שרץ העוף</u> - כל שרץ העוף אסור באכילה, פרט לאותם ארבעה שיש להם סימן טהרה: כרעים מעל הרגליים האחוריות.</p> <p>כד-מ: דיני טומאה - בהמה טמאה ושרצים מטמאים במותם, דינים שונים</p> <p>מא-מג: <u>שרץ הארץ</u> – זוחלים – איסור אכילה גורף על שרץ הארץ והולך על גחון.</p> <p>מד – מז: מטרת הזהירות ממאכלות אסורים וטומאה "וְהִיַּתֶּם קְדוֹשִׁים כִּי קְדוֹשׁ אֲנִי". קדושים - נבדלים (ע"י</p>	<p>יא</p>	<p>בעלי חיים מותרים ואסורים (3)</p>

		קיום מצוות). מושגים : סימני טהרה - מפריסה פרסה, ששעת שסע, סנפיר, קשקשת; שרצים		
	הסבר סיבת סוגי הקרבן - לשיקול דעת המורה.	א-ח: היולדת – אחר הלידה מנועה היולדת מבוא אל הקדש והמקדש (ארבעים יום לזכר ושמונים יום לנקבה). בתום ימים אלו היא נטהרת ומביאה קרבנות למשכן ה'.	יב	
	<p>"דיני טומאה וטהרה נפלאו ממנו, לא נדע טעמם ולא נוכל לבוא עד חקרם, ואף עצם המושגים טומאה וטהרה - נגשש בהם כעיוורים." (נחמה ליבוביץ, עיונים לספר ויקרא). בפרקים אלו לא נעסוק בפרטי הנגעים, אלא במצורע עצמו. ההגעה אל הכהן, ודרכי ההסגר והתיקון, מלמדים כי הצרעת באה להזהיר את האדם מן החטא ולהביאו להיטיב את דרכיו.</p> <p>בימי המשכן והמקדש – הכוהנים הם שידעו ונצטוו לזהות את הנגעים האלה ולטהר את האדם הנגוע. בימינו – אין נגעים מן הסוג הזה וגם אם היו – אין כוהנים היודעים לזהותם ולטפל בהם.</p> <p>צרעת האדם כעדות לחומרה שבחטא לשון הרע: המצורע – "המוציא שם רע (מדרש ויקרא רבה, טז, ב). לעסוק במסר החינוכי בנושא לשון הרע.</p> <p>לפי שיקול דעת אפשר להביא לתלמידים את הפסוקים מתהלים (לד, יג-יד): "מִי הָאִישׁ הַחֲפֵץ חַיִּים אֲהַב יָמִים לְרֵאוֹת טוֹב. נִצַּר לְשׁוֹנֵךְ מִרַע וּשְׁפָתֶיךָ מִדְבַּר מְרָמָה" - שמירת הלשון המבטיחה חיים וטוב. (שני הפסוקים בתוספת פסי טו הולחנו בימינו).</p>	<p>א-ח: הצרעת - סוגי נגעים, שהם שינוי מראה עור הבשר; נגע מיוחד - הרואה כמותם צריך לבוא אל הכהן דווקא; הכהן בודק כל נגע על פי סימניו (כגון הבהרת, פס' ג-ח: "שער בנגע הפך לבן, ומראה הנגע עמוק מעור בשרו"), ויכול לטהר, להסגיר או לטמא.</p> <p>ט-מד: משה מלמד את אהרן ובניו סוגים נוספים ושונים של נגעי צרעת, כגון: שחין, מכוה, נתק (נגעי שער הראש או הזקן).</p> <p>מה-מו: דינו של המצורע לאחר שנקבע כי הוא טמא: מנהגי אבלות; הרחקה מהמחנה ואף משאר הטמאים</p> <p>מז-נח: צרעת הבגד – נגע "ירקרק או אדמדם" הנראה בבגד צמר, פשתים או "מלאכת עור". הכתוב מפרט את המצבים והדינים השונים – מאפשרות טהרת הבגד ועד לשריפתו</p>	יג	חוקי הנגעים והטהרה (3-4)
	עמדנו על שלשה שלבים מרכזיים בתהליך העובר על המצורע האדם המנוגע: ראיית הנגע; היציאה מחוץ למחנה, והשיבה אל המחנה (ולבית). אפשר לתת משימת כתיבה הנוגעת לאחד משלבים אלו – תחושות, ציפיות, תקוות, חשבון הנפש.	א-י : טהרת המצורע – בשלב הראשון ב"יום טהרתו" (היום בו מבקש המצורע להיטהר אחר שהנגע נרפא) הכהן "אל מחוץ למחנה" לבדוק את המצורע ולקבלו; מה מביא המצורע ומה נעשה עם כל דבר (פס' ד-ז). לאחר שלב זה המצורע מכבס בגדים, טובל ושב למחנה, וממתין שבעה ימים.		יד
	יז, ד : "טהרות" תיקון לשון הרע מעשה פטוט ועץ ארז תיקון הקלקול - גסות רוח: ושני תולעת ואזב רמז לצורך בענווה	מושגים : נגעים; צרעת; צרעת הבגד		

<p>צרעת הבית הוא דבר פלא, ולחלק מהדעות בחז"ל "לא היה ולא עתיד להיות; למה נכתב אלא לומר לך דרוש וקבל שכר". לדעות אחרות, ישנם מצבים בהם "הקב"ה מגרה נגעים בתוך ביתו", מסיבה מוסרית (ויקרא רבה, יז)</p>	<p>עץ ארז הסבר: מקל של ארז: ושני תולעת הסבר: חוט צבוע בצבע שני</p>	<p>י-לב: קרבנות המצורע (הכפרה) ביום השמיני לטהרתו לג-לו: צרעת הבית – הלכה הנוהגת רק בבתי אבן שבארץ ישראל; ראיית הנגע "שקצרוות רַקְרַקַת, או אַדְמַדְמַת"; פינוי הבית בטרם בוא הכהן ויטמאו; אם יש נגע הבית מוסגר לשבעה ימים לז-נג: המשך הטיפול בבית המנוגע לאחר תום ימי ההסגר – מצב בו ניתן לחטא את הבית ולטהרו, או מצב בו הבית טמא ויש לנתצו נד-נז: פסוקי הסיום "זאת התורה לכל נגע הצרעת...זאת תורת הצרעת"</p>		
<p>לפרק זה לא מוקדש זמן למידה. ניתן להסתפק בהצגת הנושא בלבד, ולהמשיך לפרק טז.</p>		<p>א-לג: ישנן טומאות נוספות מגופו של האדם. כדי לבוא למשכן יש להיטהר מהן.</p>	<p>טו</p>	
<p>קישור המושג עבודה לנאמר בתפילת עמידה: "והשב את העבודה לדביר ביתך". בגדי הבד (פשתן לבן), שאותם לבש הכוהן הגדול בכניסתו לקודש הקודשים; כסימן לענווה ולנמיכות-רוח. מומלץ להציג לתלמידים את מדרש חז"ל (תלמוד ירושלמי, מסכת יומא, פרק ז הלכה ג): "מפני מה [הכוהן הגדול] אינו משמש בבגדי זהב? מפני הגאווה. אמר ר' סימון: על שם 'אל תתהדר לפני מלך' (משלי כ"ה, ו). " לחילופין – אפשר להציג את המדרש הנזכר ברש"י ("שאיין קטגור נעשה סניגור). תזכורת: על בגדי הזהב הרגילים של הכוהן הגדול נאמר: "לְקָבוֹד וּלְתִפְאָרֶת" (שמות כח, ב) – ולא לענווה. אפשר להזכיר בהקשר זה את המנהג ללבוש בגדי לבן ביום הכיפורים. שליח ציבור ראשית מתוודה אהרן על (פס' ו) אחר כך על אחיו הכוהנים, בית אהרן (פס' יא) ורק אחר כך מכפר על העם, אות לכך כי שליח הציבור צריך לתקן ולכפר על עצמו לפני שמבקש בעד העם התשובה חשוב להסביר לתלמידים כי יום הכיפורים מכפר לא רק על</p>	<p>טז, א: "וידבר ה' אל משה" הסבר הקשר למות בני אהרן באמצעות משל (המשכו בפס' ב - "דבר אל אהרן אחיך ואל יבא" האזהרה לכהן הגדול בכל הקשור לכניסה לקדש הקדשים טז, ו "וכפר בעדו ובעד ביתו" הוא וידוי על חטאי עצמו וחטאי בני משפחתו טז, טז "השכן אתם בתוך טמאתם" הקשר המיוחד של הקב"ה לעם ישראל</p>	<p>פתיחה: המושג "עבודה" בהקשר למשכן ולמקדש א-ב: הכהן אינו יכול לבוא בכל עת אל ה"קדש" (הוא קדש הקדשים במשכן ובמקדש) "כי בענן אראה על הכפורת" ג-יג: <u>הכניסה אל הקדש</u> – מותנית. "בזאת יבוא אהרן אל הקדש": א. בסדר עבודה מיוחד האמור בפרקנו, הכולל את קרבנות אהרן (חטאת ועולה) וקרבנות העם (עולה, ושני שעירים העולים בגורל - אחד לה' ואחד לעזאזל) ב. הכניסה היא רק ב"בגדי לבן", ולא בבגדי זהב. ג. בכניסתו אל הקדש נותן הכהן על מחתה "מלוא חפניו קטרת סמים דקה...וכסה ענן הקטרת את הכפרת אשר על העדת ולא ימות". ד. תנאי הנוהג לדורות עולם מובא בפס' כט, ומוזכר בדברי רש"י לפס' ג: "ואף זו לא בכל עת כי אם ביוה"כ כמו שמפורש בסוף הפרשה בחדש השביעי בעשור לחודש" יד-יט: <u>הזאות דמים</u>: עבודה מיוחדת של הזאה מדם</p>	<p>טז</p>	<p>עבודת כהן גדול (3-4)</p>

<p>חטאים שנעשו בשוגג, אלא גם על עבירות במזיד, בתנאי שהחוטא חזר בתשובה והתוודה על חטאיו.</p> <p>"ולא ימות": הסיכון שבעבודת הכוהן הגדול ביום הכיפורים: "אם לא כיסה ענן הקטורת [את הכפורת וקודש הקודשים] היה יודע שהוא מת". ולכן "כוהן גדול וכל ישראל מרתיחים בשעה שכוהן גדול נכנס לפני ולפנים - עד שהיה יוצא בשלום." (מדרש תנחומא, פרשת תצוה סימן טו).</p> <p>אפשר לבקש מהתלמידים להביא מחזור של יום כיפור ולסיים בשיר "אמת מה נהדר" ככתוב "ויום טוב היה עושה בצאתו בשלום מן הקדש" אמת מה נהדר" או "אמר רבי עקיבא אשריכם ישראל" (סיום מסכת "יומא", פרק ח משנה ט)</p> <p><u>לתשומת לב</u>: פרק טז אינו עוסק בכל עבודות הכוהן הגדול ביום הכיפורים – אלא רק באותן המיוחדות ליום זה, ולכן לא נזכרו התמידים והמוספים (הנזכרים בחומש במדבר). כמו כן לא כל העבודות נזכרות כסדרן (ע' רש"י לפס' כג) אלא כל העבודות שנעשו בבגדי לבן יחד, ולאחר מכן כל העבודות הנעשות בבגדי זהב</p>		<p>קרבת החטאת (פרו של אהרן והשעיר לה') במטרה לכפר על הקדש "מטומאות בני ישראל ומפשעיהם לכל חטאתם". ההזאה בשלש מקומות: בקדש הקדשים ("לפני הכפרת"), על הפרכת מבחוץ ("וכן יעשה לאהל מועד") וכן על קרנות מזבח הזהב ("המזבח אשר לפני ה'"); איסור על נוכחותו של כל אדם אחר במשכן/במקדש עד לצאתו של הכוהן הגדול מקודש הקודשים</p> <p>כ-כב: ונדון של הכוהן הגדול על עבירות בני ישראל – על "עונת בני ישראל... פשעיהם... חטאתם": חטא - עבירה בשגגה; עוון – עבירה בזדון; פשע – עבירה להכעיס, מרידה (תלמוד בבלי, מסכת יומא, דף לו עמ' ב); שילוח השעיר לעזאזל ביד "איש עתי" אל "ארץ גזרה"</p> <p>כג-כח: המשך העבודות הנעשות מחוץ לקדש הקדשים בבגדי זהב; הקרבת העולות</p> <p>כט-לד: מצוות יום כיפור לדורות ("חקת עולם") – עינוי הנפש ואיסור מלאכה - "שבת שבתון"; ייחודו הנשגב של היום - "כי ביום הזה יכפר עליכם לטהר אתכם מכל חטאתיכם"; התאריך: "בחֶדֶשׁ הַשְּׁבִיעִי בְּעֶשֶׂר לַחֹדֶשׁ". (לפי מניין החודשים בתורה, המתחיל בחודש האביב)</p> <p><u>מושגים</u>: יום כיפור; עבודת כהן גדול; בגדי לבן; בגדי זהב; חטא פשע ועוון; קדש הקדשים; שעיר לעזאזל; עינוי נפש; וידוי; חקת עולם (מושגים מצטברים)</p>		
<p>לקשר לנושא הקדושה ואיסורי המאכלות הנזכרים בפרק יא.</p> <p>להסביר הטעם לאיסור לפי הרמב"ן (פס' א) או בעל "ספר החינוך" (מצוה קמ"ח) כי אכילת הדם מזיקה לנפשו ולאופיו של האדם. האיסור מרחיק מגסות, אכזריות ושפיכות דמים.</p> <p>להסביר כי הבשר שאנו קונים/אוכלים עובר מליחה על מנת להכשירו מאיסור זה.</p>		<p>א-ט: החובה להעלות קרבנות לה' - רק במשכן ולא מחוצה לו</p> <p>י-יב: איסור אכילת דם: חל על בני ישראל "והגר הגר בתוכם"; העונש: מיתה בידי שמים - כרת ("והכרת"); הנימוק: כי חייו של כל יצור תלויים בדם (רש"י).</p> <p>יג – יד: מצוות כיסוי הדם: החובה חלה על כל חיה או עוף</p>	<p>יז</p>	<p>איסור אכילת</p>

<p>אפשר לדפדף למקור הנוסף על איסור על אכילת דם שזכר כבר בתחילת החומש - פרק ג פסי יז.</p> <p>"וְכִסְּהוּ בְּעֶפְרָיִם: אֲפֹשֶׁר לְהַצִּיג לְתַלְמִידִים אֶת נִימוּקוֹ שֶׁל רִשְׁבִּים לְמִצְוֹת כִּיסוּי הַדָּם בְּעֶפְרָיִם: " כִּי אִזּוֹ לֹא יֵהָא רְאוּי לְאֲכִילָה". לפי רשב"ם, צוות כיסוי הדם היא, אפוא, עוד סייג לאיסור על אכילת דם.</p>		<p>המותרים באכילה ("אשר יאכלי"); נמעני הציווי: בני ישראל – ו"הגר הגר בתוכם"; הנימוק – זהה לזה של האיסור על אכילת דם (פסי יד); וכך גם העונש (כרת).</p> <p><u>מושגים</u>: כיסוי הדם; כרת</p>	<p>דם (1-2)</p>
<p>משימת הערכה – תפקידי הכהן והכהן הגדול (2)</p>			
<p>הרחבת הערך של יחס נכון ומכובד לגוף, ושמירה על צניעות, במידה ועל פי שיקול דעתו של המורה בכיתה</p> <p>להדגיש את מיוחד שבארץ ישראל לאור הנלמד – ארץ ישראל בלבד מקיאה עוברי עבירה, ניתן להסביר על פי דברי הרמב"ן - ארץ ישראל משולה לארמונו של המלך: "והנה הארץ שהיא נחלת השם הנכבד תקיא כל מטמא אותה ולא תסבול עובדי ע"ז ומגלים עריות".</p>	<p>יח, ד: "את משפטי תעשו"; "ואת חקתי תשמרו" ההבדל בין משפטים, המובנים לכל אדם, לבין חוקים שהן בבחינת גזירת מלך</p>	<p>א-ה: עם ישראל צריך להישמר מהתנהגויות מקולקלות שראה במצרים ושעתיד לראות בארץ כנען – אלו מעשים של יחסי אישות מקולקלים הנזכרים בפרק ומכונים בהמשך "תועבות"; הדגשת החובה לקבל עול מלכות שמים ותורתו (רש"י) - "אני ה' אלוקיכם, אני ה'"; החובה ללכת בדרך המצווה - "את משפטי תעשו ואת חקתי תשמרו"</p> <p>ו-כב: איסורי אישות שונים</p> <p>כד-ל: בשל המעשים הטמאים הללו מקיאה ארץ ישראל, ארץ הקודש, את יושבי כנען; בני ישראל מוזהרים לשמור את מצוות ה' "ולא תקיא הארץ אתכם בטמאכם אותה כאשר קאה את הגוי אשר לפניכם"</p>	<p>איסור ההליכה בחקות הגוי (1-2)</p> <p>יח</p>